

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT-KÖZLÖNYE.

Egész óvra . . . . . 10 ft — kr.
Félóra . . . . . 5 " — "
Negyedóra . . . . . 2 " — "
Egy óra . . . . . 1 " — "
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **BARTHA MÓR**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ**

Hirdetési díj:
Egy hasábos petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű többesr
hirdetések alkuszorint jutányos áron vételnek fel. Bélyegdíj min-
den külön beiktatásért 30 kr.

A világbéke és Finnország.

Debreczen, 1899 okt. 14.

Európa ez északi országáról gyakran van mostanában emlékezés a hírlapokban, de mindig csak azon szomorú viszonyában, hogy az orosz kormány nyomról-nyomra és kérlelhetlenül hajítja keresztül elorosztatását ennek a még eddig — nyelvi és kormányzatiilag sajátos — a muszka birodalomhoz csatoltatása mellett is önállósággal bíró országnak. De arról is, hogy e békes természetű, azonban hazáját, minden mostohasága dacára forrón szerető — és nyelvéhez, — mely miként a hason viszonyok másutt is, rá nézve nemzeti individualitásának biztosítéka, a rajongásig hű nemzet fia az abszolútizmus részéről a végelnyomatást biztosan előjelző — hovatovább kétségbeesőbb jogcsontításokba beletörödni nem tudnak és nem akarnak; hanem miután a cár a nemzet kérelmező küldöttségét ridegen elutasította — tehát orvoslást hiába keres: nagy számban hagyják el hazájukat.

Ezen, az orosz kormány által a népjog csontítására üzött visszaélés, a mely emellett Finnország nagy területének — 373 (604 km²) — mely Magyarország területénél jóval nagyobb, elnéptelenséget vonja maga után, kellene, hogy Európa alkotmányos országai kormányának figyelmét, ne csak felhívja, hanem ébren tartsa, sőt lehető tényleges beavatkozásra is sarkalja.

Az angol alapítvány története.

(A debreczeni ref. collegiumot illető alaptőke hozzánk áttételének módjáról levéltárnoki vélemény a collegium Gazdasági Tanácsához.)

BALOGH FERENCZ theol. tanártól collegiumi levéltárnoktól.

Az angol bankban 1763 óta elhelyezett alapítványtőke évi kamatai 1834 óta váltó kicserélés útján évenként egyszer voltak be a collegium penztárába. Az 1889-ik évben az akkori igazgató tanár külföldi levél váltásai után az évi kamat 985 ft 28 kr felévenkénti részletekben két ízben vetetik fel. Ugyanekkor tett az első indítvány, hogy az alapítványi tőke vétetnék ki saját kezefésünk alá, hol az kétszer annyi kamatot hajtana.

Idestova 10 év óta függőben van az indítvány, csak javaslatok tettek. Első volt az, hogy vetessék ki az angol bankból az ott letéteményezett tőke, a kérdészködekből az derült ki, hogy az csak per útján nagy költséggel járna és az eredmény mégis kétes lenne.

A második javaslat, hogy közigazgatási úton volna visszazerezhető. A két javaslat megértése után végig tanulmányoztam a col-

Megadja e tekintetben a jogosultságot az orosz kormány maga, azon gyakorlat által, melyet ez a török birodalomban hosszú idő óta tanusít a délszláv országok pártfogása és ezeknek függetlenítése érdekében követett eljárása által; amidőn ezeket a forrongó törzseket faji és vallási ürügy alatt szította és segítette a török kormányzat alól ki és elszakadásra. S megadja különösen legújabb időben magának a cárnak a lefegyverzésre, — végcéljában a világbéke érdekében (?) tett javaslata, mely a h a g a i b é k e k o n f e r e n c z i á t hozta össze és a mely megadható vala a kedvező alkalmat arra, hogy a cárt szaván fogták volna Európa többi uralkodói, hogy ne csak lefegyverzen előbb maga, hanem a kormánya alá kényszerített nemzetek vallási és politikai jogait tartsa tiszteltben; mivel ezeknek jogaitól megfosztatása s erőszakos elorosztatása éppen nem szolgál a világbéke alapjának megalkotására, sőt az elnyomatásból eredő elkeseredés felkeléseket idézhet elő, ami az általános béketörökvéseket eszményi — ideális — értékétől megfosztja s gyakorlati mivoltából alá szállitva csalárd — iluzorius — diplomáciai fogásnak bizonyítja meg: olyannak, amilyen voltaképpen, hogy port hintsen a világ szemébe s egészen kényelmesen haladhaszon célja felé: a jogfosztott népeket vallási és politikai tekintetben beolvaszthassa az abszolút orosz cári hatalom egységébe, ami így mindinkább terjedve — legyőzhetetlen világhatalommá erősödjék.

Tudva van, hogy kilenczven év óta — 1809. szept. 17 — amikor I. S á n d o r orosz cár a Frederikshami békekötés erejével a IV. G u s z t á v király kormányzása alatt álló sved-finn-unióból F i n n l a n d o t kiszakítva az Orosz birodalomhoz csatolta: F i n n l a n d n a k meghagyta bizonyos — több mint tartományi különállását; már ezelőtt — 1809 márcz 15, hitlevéllel biztosította, hogy »vallását, törvényét és kiváltságait nem bántja.« Es ezen az alapon hódoltak meg a Finnek neki és ő ezen az alapon lett és lettek az orosz cárok Finnország törvényes uralkodói s mint ilyenhez, ez a cár visszacsatolta a már előbb eloglalt Vyborg és Kexholm kerületeket is. Ez az eszélyes és méltányos uralkodói tény, a Finnek lelkében alkalmas is volt a Svédországgal való 7—800 éves uniónak rájuk nézve művelődési és vallási fejlődés szempontjából nagybefolyású és vonzó emlékét feledtetni.

Majdnem nagyobb önállóságba jutottak, mint a miyenben a svédekkel való összeköttetésben voltak . . . Mert habár a cárnak mint »Finnország Nagyfejedelmének« kezében volt az ország külügyeinek vezetése és ő volt a hadak ura: de egyébként Finnország teljesen független volt Oroszországtól . . . saját törvényhozó testülete — országgyűlése — alkotmánya, hadserege, bankja, pénz- és határvámja volt; tehát a függetlenség kellékeivel inkább bírt, mint ez a mi mai «Független Magyarországnak», a melyről azt tartják, legalább fennen hir-

legium levéltárában található jókora e-omag eredeti adatokat, levelezéseket, ez iratokból az derült ki, hogy egyik ut sem vezet kivant sikerre, tehát egy újabb, az angol alapítvány keletkezésének megfelelő úton kell haladnunk. Ennek megértésére szükség az alapítvány rövid történetét szemlé alá venni a közönlé maradt okmányokból, kellő tájékozás ugy nyerhető. Ezért szükséges a történelmi bevezetés. Lassuk ezt.

A múlt század közepén négy rendes tanszék létezett a collegiumban, melyek javadalmazását — miután egy tanszékot fenntartó Apafi fejedelem só-alapítványa a Lipótféle diploma ellenére a bécsi kormány által teljesen elvonatott — Debreczen város penztára fedezte a reformációtól fogva. Midőn a ráuk nézve szomorú emlékü Maria Terézia kormánya 1753-ban letiltotta a várost atól, hogy a collegium tanárait fizesse, collegiumunk — nem lévén más alap — az enyészet szélére jutott.

E gyászos időben a debreceni ref. egyház consistoriuma Szeremlei Sámuel városi főbíró és Szódi Pap István debr. első lelkész, egyúttal helyettes superintendens elnöklete alatt, jelen lévén Domokos Márton, a collegium gondnoka, a lelkészi és tanári kar 1753. okt.

2. állapította meg a külföldi református hit-rokonokhoz intézendő segélykérés szövegét, csak ugy maradhatván meg e főiskola, ha tanarainak fizetése a nyereendő segély által biztosítottatik. Egyúttal Szeremlei Sámuel kezdeményezésére a tanári fizetés fedezése végett új penztárnak vettettek meg alapja; első aláíró maga a főbíró volt 200 forinttal, aztan báró Banfi Farkas 282 frttal, Szódi István lelkész 166 frttal stb., ez a penztár akkor 2558 ft tőket mutthatott fel, mely azonban csak 153 ft évi kamattal járulhatott a tanári fizetéshez. Egy tanszékot a debr. ref. egyház vállalt el fizetni, egy tanár évi fizetése akkor 333 ft 20 kr volt. A hiányzó 2 és fél tanszéki javadalom előteremtéséért intéztetett külföldre a hatasos folyamodvány. Az első kérés levél Harring Tamáshoz, az angol állam-egyház akkori primásához, mint canterbury-i érsekhez intéztetett és küldetett a consistorium tagjainak együttes aláírásával. E kérés levél fogalmazványa levéltárunkban, az eredeti az angol primási levéltárban van. A kérés levélben nyilván benne van épen nem akarjuk, hogy a gyűjtendő összeg hozzánk áttétessék, hanem a gyűjtő hatóság gondja és felügyelete alatt ott náluk helyeztessék el biztosan s csak évenkénti kamata küldessék meg a collegium-

detik, hogy független, de a melyből a függetlenség ama feltételei ma is még mennyire — hiányzanak nagyon mélyen érezzük!

A finn alkotmányt még a minden nemzeti alkotmányos életnyilatkozattól irtó I. Miklós, ez a rideg, megtestesült autokrata is hallgatólag elismerte. Egyszer sem hívta bár össze a finn rendeket, hogy a jogokat gyakorolják, de nem gátolta a nemzeti és gazdasági téren behozott fejlesztő reformokat.

A szörnyű véget ért II. Sándor azt lehet mondani, hogy kiváló jóltevője volt Finnlandnak, semmi önkényes akaratot nem erőszakolt reá ez a cár. Önálló vámterületé alakulása az országnak; a rubel helyett, a márkának elfogadása pénzegységül; sőt egészen új pénzszabályozása, minden — minden rendi határozaton alapul itt, melynek hozására minden 5 évben rendes összehívása a finn országgyűlésnek is a cár akaratára és kedveskedése volt e kedvelt ország iránt. Hűség volt ezért a fejlődését előmozdító cár iránt a finnek viszonzása, akinek a nihilisták tettei miatt saját nemzete kebelében roppant birodalma területén üldözött vadként kellett félnie: Finnországban nyugton hajtottá le fejét, — a halás nemzet örködött nyugalma felett. . .

És mégis mindjárt e cár tragikus vége után trónralépett III. Sándor, ha megerősítette is a finn-alkotmányt, megengedte, sőt az ő orosz elfogultságával követelte a finnek oroszítását, hogy aztán autonómiaja megszüntetésével végkép bekebelezhesse az Oroszbirodalomba és Nemzetbe, és ennek keresztülvitelére az önkény különböző eszközeinek alkalmazását megengedte vagy rendelte el. A finnek törvényes tevékenységét pedig, melynek a finn jogok elleni vissza-

elés megszüntetése iránti kérelmező feliratokban adták bizonyosságát — «félreértés»-nek minősítette, rosszalta és a jogfosztást folytatta tovább. Fia II. Miklós a világbéke illuziójában szenvedő békeapostol folytatja és bevégezni akarja az apa nemzet-tipró munkáját. Hiszen most is azt olvasuk, hogy:

«Finnország elorosztása egyre nagyobb mértéket ölt. Bobrikov tábornok fő kormányzó rendeletet adott ki, mely élénken kifejezésre juttatja az oroszok tervét. A rendelet megparancsolja a csapatoknak, hogy rendszeresen hallgassák az orthodox istentiszteletet; ha a csapatok zeneszó mellett masíroznak, az orthodox templom előtt abba kell hagyniok a zenét; épp úgy tilos a katonáknak az orthodox ünnepek előestéjén bármiféle mulatságot vagy csak összejövetelt is rendezni. Ez a rendelet azért sértő, mert a finn nép legnagyobb része s így a katonaság is evangélikus vallású. Célja pedig az, hogy megmutassa, hogy az autonom nagyhercegségben is az orthodox vallás lesz az uralkodó vallás. Oroszország már évek óta agitál a mellett, hogy egész Finnországot áttérítse a görög orthodox vallásra s mivel ez a terve így nem sikerül, erőszakosan akarja megfosztani a finnek a vallásuktól is», ami végre a finnek nemzeti, faji jellegének megszüntetését, az oroszokba teljes beolvadását és ha miként a kivándorlás mutatja — e művelt felvilágosodott és önérzetes nemzet e nemzetgyilkos erőszakosságnak meghódolni nem akar — hazája elhagyásával — a világba szétszóródását vonja maga maga után, amelyet lehetetlen, a művelt és szabad nemzetek és államoknak közönyösen nézniök, ha egy természettől rideg földterület, melyet egy rokonszenves népfaj ezredében át hazává, művelt-

ség, felvilágosodás országává s szorgalmas munkával lehetőleg kidaccolva a korlátolt, sőt mostoha viszonyok közt a megélhetés feltételeit, szeretett otthonná alakított: megszűnik az lenni, ami volt s lenni vagy néptelen pusztasággá, vagy legjobb esetben Európa Szibériájává.

Anglia, ha a „Szabad délafrikai köztársaságokat” — Transzváll, Oranje-t meghódítja, — hatalma alatt lehet a buroknak faji és vallásbeli jelleget megtartani: de az Orosz cár, — amint látjuk — a Finneknek éppen ezen saját-ságaik megsemmisítésén munkál — következetes erőszakolással. Halljuk azonban, hogy a burok jogvédelme címén akcióba lép és más világreszben nagy nehézségeket gördít Anglia célja elé. Ha a „Délafrikai szabad köztársaságok” függetlensége követné ez akciót: csak örömmel üdvözölhetnők. De ha az Orosz saját birodalmában — különösen a Finnek elleni eljárását nézzük: azt jogosan kérdezhajjuk, hogy a szabad-ág, a népjogok és a világbéke iránti őszinte tiszteletből teszi-e ezt a cár? . . . Bizonyára nem! . . . hanem végeredményében saját legönzőbb célját mozdítja elő; mert ha nem: megszüntette volna már előbb a Finnek szent jogai ellen megindított kerlelhetetlen erőszakos eljárását saját birodalma területén.

Hát miért nem egyesülnek a művelt, alkotmányos, a népek s nemzetek szabadsága és a világbéke iránt érzékel bíró államok, úgy Angliának hódításai, — mint az orosz cár nemzet öltörekvései ellen; miért nem dörgik fülükbe: Megálljatok! . . . Mert ha tovább mentek az emberiség szent jogait romboló munkátokban . . . zavarjátok a világbékét — velünk kell leszámolnotok?!

Ah! . . . Emberiségi és nemzeti

hoz. Collegiumunk két jeles növendéke küldetett ki Londonba, megbízatván a kérvény atnyújtásával. A két kiküldött volt Veszpremi István, főisk. végzett senior s akadémiákra menő ifju (később városi főorvos) és Kalmar Ferenc végzett theológus, köztanító (később halasi predikátor.)

Az angol primás 6 kegyelmessége nemcsak testvéreileg fogadta a náia megjelent követünket, hanem a gyűlés végett ajánló levéllel látta el őket (eredetiben megvan nálunk.) Az első gyűjtőben Anglia primása, ersekei, püspökei 261 font 15 shillinget irtak alá (2620 ft), a tőkét a primás rendeletére elhelyezték, titkára tadatta, hogy a tőkére és kamatra nézve felelőséget vállalnak s a debr. collegium javára kezeltek. A kamat 3%. A primás ajánlatára az oxfordi és cambridgei egyetem collegiumai is tekintélyes összeget adtak. — A tanárok és a primás titkára (Mayendie Jakab kanonok) közt 1761-ben kezdetet vette a kölcsönös levelezés a kamatok küldése tárgyában.

A londoni orosz követ titkára, Sonntag Lajos, 1763. jan. 12-éről értesítést küld, hogy az Angliában gyűlt segélypénz összege 600 font (6000 ft), ez alapítványi tőke „az evangéliumot külföldön terjesztő Társaság” (The society for the Propagation of the Gospel in Foreign Parts) gondozása alá bocsátatott. E társulatot az angol államgyház alapította 1701-ben, virágozik ma is, annal van tőkénk ma is, noha az angol bankban elhelyezve, onnan kapjuk a kamatot mindez ideig.

A mi collegiumunk tanárai 1763. június 28. kéri a titkárhoz írt levélükben, esz-

közölje ki, miszerint a primás engedje meg és rendelje el (permi tat ac jubeat) hogy a kamathól most 18 font hozzájuk átítessék, a többi kamat a tőkéhez csatoltassék.

Sinai Miklós tanárhoz érkezett bécsi levél másolatából (1763. maj. 28.) szinte értesül a tanárok, hogy 600 font alapőke a debr. ref. collegium nevére az angol bankban helyeztetett el, gondozása (tutela) pedig a londoni Propagatio társaságra bizva.

A collegium felügyelői, gondnokai és tanárai 1764. jun. 2. ujalag levelet intéztek az angol ref. egyház primásához, hogy az oda-csatolt 3 kerő levelet ajánlatával lássa el. A 3 kérvény intézettek a) Irország alkirályához, b) az aberdeeni egyetem korlatnokához, c) a skót állami ref. egyház zsinatához. Tárgya collegiumnak javára segély gyűjtés. A primához szóló felterjesztésben főiskolánk hatósága így szól: «Nyolcz év előtt az angol egyház fopapjai és két híres egyeteme a debreczeni collegiumunk javára alapítókét gyűjtöttek, melyet az angol bankba az Evangélium terjesztő Társaság gondja alá (sub procuracionem) a mi kérésünkre (ad nostras preces) oly módon tettek be, hogy örökre Angliában maradjon (ut sors ipsa perpetuo in Anglia permaneret), collegiumunk pedig annak csak evenkénti kamatait kapja.» Azt is kéri és akarják továbbá, hogy ha valami gyűlés és skót földön, az is ugyanazon alaphoz, ugyanazon törvény szerint csatoltassék és tartassék fenn.

A tanárok 1776. jul. 23. kiállították 54 font és 6 shilling vételéről a nyugtatványt, melyet a Propagatio Társaság titkárától a

bécsi angol orator utján megkaptak — mint kamatot.

A Propagatio Társaság titkára Morice Vilmos megküldte 1779. jul. 21. az első hivatalos számadást az angol alapról, e szerint a tőke az időben 1200 font (12.000 ft) volt, évi kamata pedig 36 font, kesz kiszolgáltatni az évi kamatot; vagy ha másképp nem intézkednek, a kamatot a tőkéhez csatoltatja, mindaddig, míg az évi kamat 40 fontra nő. Most négy évi kamat (1779-ig) elkülhető a brit követség utján.

Sinai Miklós sajátkezű levele 1780. márcz. 28-ról a titkárhoz, a kit értesít, hogy a kamathól a mi föl nem vétetik, tőkésítessék, most könyveket kérnek a biblioteka számára, egyuttal leírja, mily nehéz időket látnak most ők, templomaink foglaltatnak, iskoláink romkath. hatóságok alá rendeltetnek, tanulóink a segély kérésétől a hazában eltiitatnak, aztán ártér a debreczeni collegium jelen állapota festésére, a elsőbb tudományokat 450 tanuló halgattja, kik egyenruhában járnak, bennlakknak, a kisebbek szolgálóknak a nagyobbaknak; az elsőbb osztályokat (elemi és gymnasium) 2000 tanuló gyermek látogatja stb. Egy év mulva Morice titkár tudatja, micsoda könyveket vásárolt és küld.

Morice titkár 1787. jul. 10. számot ad, hogy a tőke 1780—1786. végéig 1300 fontra nőtt, az eddigi kamat (208 font) rendelkezésre áll, mellékli a könyvek ára leszámítását és a vagyon kimutatást, a tőke kamat most 39 font.

A tanárok 1787. decz. 5. tudósítást adnak, mely szerint az 1785. jul. 5-ig esedekessé vált kamatot, 1766 rhenes forint értékben Becsen

szent jogok! Ah! . . . Világbeke? . . . Csak meddő eszmék vagytok ti . . . valóságos a hatalmi érdek miatt nem válhattok . . . A farkas a farkast nem eszi meg. Az emberiség saját legszentebb érdekei iránt részvetlen. Tettek helyett az arany borjú körül tánczol és a husos fazekakat imádja, a mikben a nép zsirjából főzött eledelt kínálja — a hatalom!

- a - r.

Debreczen, október 16.

A képviselők igazolásának új rendje.

Az a törvény, mely a képviselői mandátumok érvényesítése feletti bíráskodási bizonyos esetekben a kir. kuriára ruházta, szükségessé tette a képviselőház házszabályainak módosítását is. E törvény szerint a mandátum érvényessége ellen kérvényt lehet intézni a kir. kuriahoz s panaszt lehet emelni a képviselőháznál. Változott a fórum, változott az eljárás formája, elutasíthatatlan szükség tehát, hogy a képviselőház a maga házszabályai keretében is gondoskodjék új szabályokról, amelyek normatívuma szerint a képviselőház a bírói ítéletet a maga souverain szavával kiegészítse. Ha semmink jelenti ki a kuria a mandátumot, a képviselőház kötelessége új választásról gondoskodnia. Ha masnak itéli oda a kuria a mandátumot, a képviselőház joga és kötelessége ezt az új formájú mandátumot megvizsgálni és igazolni vagy nem igazolni. Ha pedig a képviselőházzal direktve intézett panaszról van szó, az is másképpen intézendő el, mint a hajdani petíció. A házszabályokat ebben a tekintetben tehát minden esetre revideálni kell.

A képviselőház e végből ki is küldött egy bizottságot melynek előadója: Rohonyi Gyula már elkészült a munkalátával. Hogy Rohonyit a legjobb intencziók vezették, szívesen koncedáljuk.

Munkalátának két sarkalatos hibáját is kimutatjuk. Az egyik az, hogy házszabályal akar elintézni oly kérdést, amely voltaképpen törvénybe tartozik. A mit az ő tervezete a panasz útján érvényesíthető mandátum semmisségi esetekről mond, az túllép a házszabá-

lyok illetékességi körén s belenyúl a törvényhozási hatáskörbe. Az 1. a) és b) pontja immár nem utasítás egy meglévő jogszabály miént való alkalmazására, hanem maga új jogszabály, mely lehet helyes vagy helytelen, de megállapításának formája és fóruma semmi esetre sem az, amelyet ő kontemplál. A bíró, in concreto, magyarázhatja és alkalmazhatja a törvényt: bölcsessége és lelkiismerete szerint, de hogy a törvény alkalmazás normatívuma in principio tulterjedjen a törvényen, ez megengedhetlen.

Másik öreg hibája a tervezetnek, hogy nagyon keresi a sommás eljárást, mely bíróságainknál is, de főleg legújabb parlamenti gyakorlatunkban abból áll, hogy nem lehet beszélni. Így péleaul, ha az 1899: XV. t-cz értelmében arra kerül a sor, hogy valamenyi választókerületből egy időre megvonassék a képviselő-küldés joga, a tervezet szerint a ház a bizottsági előadónak s az esetleges kisebbségi különvélemény előadójának meghallgatása után egyszerű szavazással határoz, minden további vita kizárásával.

A »corrupt borough«-k képviselőit a parlamentből való kizárasa nem a mi találmányunk. Sz Rohonyi uré, se a kuriai bíráskodásról szóló törvényé. Helyes volt-e alkalmazni nálunk, a hol az országgyűlés integritásának elve oly eminens politikai érdek, arról a bevégett tényekkel szemben többé nem beszélünk. De hogy valamely választókerület képviselői küldési jogát a képviselőház csak úgy, minden vita nélkül konfiskálhassa el, ez talán még se járja. Mikor arról van szó, hogy az ország polgárainak egy részét megfoszszuk alkotmányos jogaiknak gyakorlásától: egy ilyen rettenetes nagy dolog feől a tanácskozást kirekeszteni talán még sem lehet.

A vértanúk emléke. Nagyváradon a Szacsavay emlékbizottság ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy azt 27-én, Szacsavay Imre vértanú halála évforduló napján a város küldjön koszorút Szacsavai budapesti sírjára, azonkívül a szobor javára a városban és megyeszerte gyűjtést indítsanak.

A király itthon. A király tegnap reggel 5.45 perczkor külön udvari vonaton Budapestre érkezett. A király igen jó szinben van, és a mint a szalon kocsi elhagyta, barátságosan üdvözölte a fogadására megjelenteket.

Hamilton Antal az angol Evangyélium Terjesztő társaság titkára 1825. aug. 22-ről angol válaszában értesítette a tanárokat: kellő méltanylattal kapta levelöket, s a bátoralekos kamat (1185 font) a brit király bécsi követsége útján, gyorsan ki fog fizettetni. — Tudatja azt is, hogy alaptöke jelenleg 2500 font, melynek évi kamata 75 font.

Szücs István ágens Bécsből 1825. decz. 29-ről tudósította Budai Ézsiasz superintendens, hogy ma egy hete megerkezett az udvari kancelláriához egy angol váltó 1185 fontról és az ezüst huszasokban 11.464 conv. forint és 30 kr.-ban átszámított bécsi nagykereskedő Megyasza István kezéhez. — Ez összeget a collegium rendes gondnoka Rakovszki Dániel vette át.

A kamatok a későbbi időben évről-évre folytak be utólagosan.

Ez alapon az angol alapítvány hozzánk áttételére nézve — ha az megkíséreltetik — alázatos véleményem a következő:

Miután a történet világánál igazolva van, hogy az angol alaptöke angol földön az angol magas egyház egyházi főnöke az angol primás által gyűjtetett, ő bizta annak állandó kezelését az Evangyélium Terjesztő Társaságra és helyezte el a tőkét az angol bankba; az angol bank azon összeget másképp ki nem adhatja, mint az Evangyélium Terjesztő Társaság közpöleptével, az angol egyház engedélyével és rendelkezéssel: akár per, akár közigazgatási uton tételnél lépés a kivételre.

Miután továbbá — mint a mult századi saját nyilatkozásainkból kitűnik — collegiumunk hatósága maga is beleegyezett sőt akarta, hogy a töke mindvégig Angliában ma-

Ezután fogatába ült és 6.15 perczkor érkezett föl a palotába, a hol O Felségét Apponyi udvarnagy fogadta. A király azonnal lakosztályába vonult s délelőt a karmeliták templomának felszentelésére hajtatott.

Ma délelőt általános kihallgatás volt a mely után O felsége 2.35 perczkor külön udvari vonaton Gödöllőre utazott.

Új főrend. Gróf Gyürki Viktor, aki újabban a gróf Gyürky Ábrahám féle temesi uradalmak ura lett, beadta kérvényét a főrendiáshoz; melyől főrendihazi tagsági jogosultságának elismerését kéri. — Minthogy gróf Gyürki adója túlhaladja a cenzusban megszabott 3000 frtot, kétségtelen, hogy a legközelebbi ülesen beigtatják a főrendek listájára.

A pénzügyi többletet, a melyet Lukács p. ü. miniszter kimutatott, nemsókára felémészté a bécsi Molokh, sőt a hadügyi budget ehhez gyomra több után kiát, amiutan éppen deficitre lehet kilátásunk. Ugyanis bécsi tudósítás szerint a közös miniszteri értekezletek amiket legközelebb megtartanak, — végleg megállapítják a delegációknak előterjesztendő törvényjavaslatokat. A hadügyi kormányzat ragaszkodik a katonatiszti fizetések emeléséhez és a zágyuk szaporításához.

Nem tudjuk, hogy a magyar kormány minő álláspontot foglal el ezeknek a követeléseknek hallatára. Az eddigi tapasztalatok után azonban attól félünk, hogy kormányunk ezekkel szemben is ep oly erénytelen lesz, mint volt minden kormányunk, ha becsi követelésekről volt szó. Az a nagy faradsággal fenntartott pénzügyi egyensúly, melyet jövő évi költségvetésünk felütnet, alapjaiban inogna meg, ha a közös költségeket felemelnék. És végül megújítjuk titkokozásunkat a katonatiszti fizetésének felemelése és az agyuk szaporítása ellen, hazai utazataink eredményesei péld. a magyar néptani óknak 300 frt fizetési minimumon kell nyomorogniok.

A szász lobogó használata. Brassó vármegye törvényhatósági bizottságának mai gyűlése reggel 9 órától déli 1 óráig a belügyminiszternek a kék piros zászló használatát eltiltó rendeletével foglalkozott s végül negy órai izgatott tárgyalás után szótöbbséggel elfogadta Herfurth szász esperes és tarsai indítványát, mely szerint az alispán utasítat-

radjon s csak kamata jusson hozzánk: a megváltozott helyzetet kellőleg indokolni kell.

Miután O felsége kormányához 1784. szept. 6. felterjesztett hivatalos kimutatásban collegiumunk alaptökeiről, mely kimutatást legfőbb embereink, főgondnok, püspök, helyi gondnok, tanárkar aláírása hitelesít: magunk bevallottuk, hogy ez alapítványt az anglikán egyház tette, úgy hogy annak csak kamata illet minket: mi nem fordulhatunk újabb kérelmünkkel máséhoz, mint az anglikán egyház hivatalos képviselőjéhez, a cantenbury-i érsekhez, kinek leveltárában található az általunk intézett folyamodványok és egyéb okmányok.

Nem is illenek, sem kegyetes dolog nem lenne per úján követeli ki saját iratainkból czáfolanak meg. Közigazgatási ut ekkor vezetne célra, ha — miut a nagyenyedi collegiumnak volt az eset — saját pénzünk lett volna az angol bankban elhelyezve.

Intézzon tehát collegiumunk főhatósága — hiszen majdnem azon hivatalos állások ma is léte nek — és a tanárkar újabb kérdő levelet a az anglikán egyház főképv. előjéhez, hogy a megváltozott körülményekre tekintettel — p. o. két annyi jövedelmet adna és így meg hatható-abb segítséget nyujtana az alap — lenne kegyes a primás, és evangyélium Terjesztő Társaságnak véleménye meghallgatásával megengedni és elrendelni, hogy az angol bankból az alaptöket felvehessük.

A követelni ut vezetett sikerre az allap megteremtésében ugyanaz vezethet eredményre legvalószínűbben most is.

át megkapták, abból 1000 rf. forint a tanári fizetés pénztárába, a többi az anyakönyvtár alapjához csatoltatott.

A tanárok 1803. jun. 15. levelökben kéri az 1787 óta bennmaradt kamatok megküldését, annyival is inkább, mert a collegium épületei 1802. junius 11. leégtek. A kár tetemes, a szomorodott szivek felüdülésre várnak.

Köszönő levelet intéznek a tanárok 1804. aprilis 4., hogy 326 font 5 shillinget (bécsi árfolyam szerint 4079 frt 25 kr) megkaptak, azonban óhajtanák tudni, miért csak ennyi a kamat?

Morice titkár 1808. febr. 1. megadta a felvilágosítást, küldvén az alaptöke akkori állásáról a kimutatást 1800—1807-ig, t. i. 1786—1803-ig a tőkésített kamatokból az alapítvány 2000 fontra emelkedett, ennek kamata 1800—1806-ig 239 font.

Itt nagy szünet állt be, a francia császárság leveretésére folyt európai háboru s az azt követő nagy világ változás miatt.

A collegium mind a 7 tanára aláírásával 1824. jun. 1. ment levél a Társaság titkárához, hogy 20 év óta nem kapták a kamatot, erre nagy szükségök volna, mert a pénzérték leszállt (devaluatio folytán), a tűzvesz miatt építeni és bővíteni kellett a collegium épületét; királyi rendelet tilalmazza, hogy tanulóink magasabb képzés végett külső akadémiákra menjenek, a magasabb képzés e hiányan úgy akarnak segíteni, hogy a kuraorok javaslatára a tanárok számát emeljék, a theol. tantárgyakat szaporítsák, a könyvtár is gazdagítandó. E célok sürgössé teszik kérelmök teljesítését.

lik, hogy törvényes rendszabályok igénybevételével azonnal intézkedjék az iránt, hogy a rendőrkapitányság ferdített hirdménye, a melylyel a két piros zászló eltiltására vonatkozó miniszteri rendeletet közhírré tette, hatályon kívül helyeztessék. Másodszor, hogy tegyen felterjesztést a törvényhatóság nevében a belügyminiszterhez az iránt, hogy a színek és zászlók használatának ügye igazságos, és felre nem magyarázható módon általánosan és végérvényesen rendeztessék. — A tárgyalás folyamán több rendbeli támadás történt a kormány ellen.

Az általános választójog. A fővárosban tegnap ismét több gyűlést, este pedig sétát tartottak a munkások. Az asztalosok és kőművesek délelőtt gyűléseztek az általános szavazati jog érdekében. Legérdekesebb volt az óbudai munkások gyűlése, melyet délután 4 órakor a Föld u. 13. sz. alatti vendéglőben tartottak. Napirendben itt is általános választói jog és a munkások helyzete volt. Meghívták a gyűlésre Ország Sándor országgyűlési képviselőt és Kugler János város bírót is: ezek azonban nem jelentek meg. Polacsek Sándor indítványára a gyűlés erősen megrotta mindkettőjüket, mert nem merik meghallgatni a munkások panaszait. Beszéltek a gyűlésen Steifer Sándor, Reiter István, Steinberg Sándor, ki utolsó többször hevesen támadta a képviselőházat, sőt arról sérőleg is nyilatkozott, miért a rendőrség képviselője többször rendre utasította. Polacsek elnök megsejtette, hogy a rendőrség a gyűlést fel akarja oszlatni, hogy ez meg ne történhessen, megelőzte a rendőrséget s hirtelen ő osztotta fel a gyűlést. Ekkor a munkások tüntetve, a marsallai hangjai mellett vonultak át Pestre s utközben megabuzogták Kuglert, de különben minden feltűnés nélkül jöttek az Andrássy útra, hol délután 5 órakor kezdte a 3000 főnyi munkás csapat a sétát. A különben is népes utcán ma nem igen keltek felűnést, inkább csak a tereztvárosi bucsusokat akadályozták a közlekedésben. Eleinte csendesen sétáltak a munkások, a Nagy-mező utcánál azonban éljenezni kezdtek az általános választói jogot, és ezt többször megismételték, mert tudták, hogy ha másutt mindenütt belejük köt is a rendőrség, a Nagy-mező utcánál ezt nem teszi tekintettel a bucsu közönségére. A sétát este 8 óra utánig folytatták a munkások, a mikor csendesen szétszórtak. A rendőrség közbe lépésére szükség nem volt.

A tisztviselők fizetésjavítása. A magyar állami tisztviselők országos szövetsége az összes állami tisztviselők anyagi helyzetének javítása végett küldöttségi jelentést meg október 12-én Széll Kálmán miniszterelnöknek. A küldöttség vezetője és szónoka dr. Bedő Albert orsz. képviselő, a szövetség elnöke volt, a ki ecsetelte az állami tisztviselők jelenlegi elviselhetetlen helyzetét és arra kérte a miniszterelnököt, hogy az állami tisztviselői karnak az anyagi megaláztatásnak kellő biztosítékait eszközölje ki és adja meg. A miniszterelnök kijelentette, hogy ismeri azokat a súlyos és nehéz viszonyokat, amelyekkel az állami tisztviselőknek küzdeniök kell. Már régebben, mikor az ország pénzügyi helyzetével foglalkozott, belátta, hogy az az ellátás, a melyben azok részesülnek, nem felel meg nehéz viszonyaiknak. Az állami akaratnak organuma és tényezői a köztisztviselők és sorsukat szívén hordja. Ne higgyék, hogy ha eddig nem történt több, ez azért van, mert ez iránt nem volna meg a jóakarata, de az ország pénzügyi viszonyai nem engedik, hogy sorsuk nagyobb és behatóbb feljavításban részesüljön. Ámbar történt az utóbbi években jelentékeny lépés, mely nagy teherrel jár, de minden térerőn igen nagy a szükséglet. Azt hiába igérné, hogy a legközelebbi jövőben helyzetük javítását eszközölhetné. Meg kell várni az időt, midőn ezt a bevételek elasticitása megengedi és akkor általánosságban és beható módon kell a kérdéssel foglalkozni. Át vannak hatva a kérdés fontosságától és a mint csak megengedik a viszonyok, azon lesznek, hogy a kérdést rendezhessék. Nem meri biztatni a küldöttséget, hogy az a közel jövőben lesz, de azon lesznek, hogy az állam

haztartás ama helyzetbe jöjjön, hogy igazán jogosults valóban méltányos kívánságaik teljesíthetők legyenek. Ha biztatással az állami tisztviselők szükségleteiket fedezhetik — azt a kormányelőktől kapják; de talán szívesebben vennének nagy ikérek helyett bármely kis ténny.

KÜLFÖLD.

A Dél-afrikai háború.

A szabadságuk védelméért harczoló afrikanderek nagy n komolyan hozzálátnak a véres munkához s az eddig érkezett táviratokból az látszik ki, hogy még eddig részükön van a harcz sikere. Londoni Okt. 14-iki jelentés szerint ugyanis, már Jan Cock tábornok vezénylete alatt megszállották New-Cas'let, s miután az angolok elhagyták, a burok birtokukba vették.

A Vryburg és Mafeking között egy angol pánczolos vonatra intézett támadásról a Reuter-ügynökségnek Vryburgból 12-iki kelet- a következőket jelentik: A pánczolos vonat, amely innen 15 emberrel, két Nordenfeldt-ágyúval és műszaki osztállyal indult el, tegnap reggel megtámadták. Azóta folyvást tart a harcz. Eddig az angoloknak nem sikerült a főlészakított síneket kijavítaniok és a Mafekinggel való összeköttetést helyre állítaniok. Mind a két fél erősen üzelt. Egy nagyobb vonat, amely a Lancashire-zsreddel Vryburgba érkezett, sértetlenül tért vissza Kimberleybe.

A nyugati határról érkező hivatalos jelentések azt mondják, hogy egy bur csapat egy tábornok vezénylete alatt Ramahlaban közlelésben atlépte a határt. Igen erős dörrenéseket hallottak. Azt hiszik, hogy a burok fölrobbantották a vasuti pályát. A táviródrókat elvagták. Cock bur tábornok azt táviratozza, hogy csapatai megszállták a Bohta szorosot, a volksrusti csapatok pedig Leingsnek.

A burok támadásukat egységes terv szerint intézik. Egyszerre akarják behatolni Natalba Transzvalból és Orangeból.

Néhány com rri esti lap egy harczteri táviratot közöl 14-éről, a mely ezt jelenti: A burok Cronje parancsuoksága alatt esütörtökön éjjel tájban megkezdtek a támadást Mafeking ellen. A harcz eredményét, a mely meg ismeretlen, aggódba várják, mert a burok tűzérsege erősebb, mint Baden-Powel angolparancsnoké.

Hivatalos távirat szerint pedig White tábornok, miután sikerült neki a burokat közlelésben csalogni (?) visszatérni Ladysmithbe. Utközben nem volt.

Egyébíránt Hagaból ugyancsak okt 14-ről érkezett távirat szerint: A felhivatalos Abend post megosztja azt a hírt, hogy Vilmos császár Hollandia királynőjének megígérte, hogy alkalmas pillanatban Transzvala érdekében közelebb lépni. (De hát nem volt-e alkalmas az idő a közbe lépésre, mielőtt a vérontás elkezdődött? . . .)

Debreczeni szőlő és bortermelő szövetkezet szürete.

(Saját tudósítónktól.)

Debreczen okt. 16-

Debreczen városának érdekességeit egymás után fedezi fel a benszülött is. Így van most minden debreczeni ember a szőlő és bortermelő szövetkezet telepével, melyet ez ideig — noha már 5 év óta áll fenn, igen kevesen ismertek.

Ugy történt a dolog, hogy néhány lelkes ember csoportosult, éveken keresztül dolgozott, verejtékezett, s ma már 260 hold beültetett szőlőn tartják meg az első szüretet. Tegnap délután alkalmunk volt Debreczen em z igen értékes minta szőlőszetét tüzetesen megtekinteni, s csak a legnagyobb elismerés hangján szólhatunk a minta szerző rendről, mely a telepet virágzóva tette. Az a tőke

melyet a részvényesek a 260 holdat tevő telepre fordítottak, győmölcsözök. A részvény-társaság Szabó Lajos igazgatása alatt áll.

A telepet Szabó Sándor vezeti nagy szaktudással és biztos kézzel. Munkájának eredménye legfényesebben abban nyilatkozik meg, hogy maguk a részvényesek, a kik eddig nem sokat törődtek a teleppel, most már különösen a szüret tartama alatt nap nap után látogadják a telepet.

1894-ben 259 részvényt bocsátottak ki a részvények névértéke 500 frt volt. Ma már 800 frt is megér egy.

A múlt évben még úgy intézkedett a részvény-társaság, hogy a termést eladta. Az ilyen azonban elhatározta, hogy szüretén fog.

Folyik a szüret már két hét óta, s tartani is fog még két hétig. A monostorpályi leányok vig nótazás között szedik a szőlőt, a puttonyosok rakják a kocsiira, amely azután beszállítja tarsaság présházába.

Az óriási telepen mozgalmas élet uralkodik. A fáradszabó Sándor ott van mindenütt. Rendez, intéz, s valódi örömet vesz, mikor jó magyar arca sugárzik a megelegedéstől.

Hamarjában egy kis statisztikát állítottunk össze az egyes szőlő fajokról. Leszűreteltek 40 hold szüretjéről. Adott 400 hektó 22 fokos mustot, a mi Debreczenben páratlan. Leszűreteltek a zöld szüvánt, bakart, veltlinit, piros fehér burgondit, rajnai rizlinget, piros traminit.

Ezek holdanként 6—7 hektolitert adtak. Megjegyzendő, hogy mindezen szőlőfajok 96—7-iki ültetések. Három év után ez nagyon szép eredmény. A must cukor tartalma 18—20 fok.

Most szedik a kadarkát. Cukortartalma 18 fok. Ad holdanként 8 hektolitert. Szüretetlen meg 35 holdon a kővidinka és olasz rizling 33 holdon. A telep főbűszkesége a kitűnő nagy burgundi 30 holdon termelt bőségesen, a valamint a petite bouche és az erdei, még szüretetlenül vannak. Az aramon holdról pompasan adott. Egy hold területen (1200 öl) van 4400 tő szőlő. Első termésből 9—10 hektó bort lehetett leszűrni.

Az egész telepen különben mint a rend uralkodik. A mint a szőlőt kisajtolják, csövekben és szűrőkön keresztül vezetik be a szövetkezet új hordóiban, melyek beláthatatlan sorban sorakoznak egymás mellé. A hordókat részint a szövetkezet pinczéjébe, részint pedig a vasúthoz szállítják. A törkölyt hordókba rakják s egyenesen Bécsbe szállítják. Mázsáját 75 krajczárért vette meg Engel bécsi kenyakgyáros.

Szóval a becsületes munkának meg van az eredménye. A szövetkezeti tagok nyugodtan áldozhatnak a telep céljaira, mert tudják, hogy kamatostól kapják vissza.

A most folyó szüret arról győzött meg mindenkit, hogy közgazdasági szempontból végtelenül fontos a telep boldogulása. Ha az halad 17.000 frt évi rezsijével csak használ a város polgarainak.

Es mig a vezetés Szabó Sándor kipróbált kezében van, a kit oly emberek támogatnak, mint Szabó Lajos a telep igazgatója, Pálfi Gábor, Kubinyi Lajos a szövetkezet könyvelője, csak haladhat, boldogulhat. Ezt minden debreczeni polgar önzetlenül kívánja.

H I R E K.

* **Városi közgyűlés.** Debreczen város törvényhatósági bizottsága s. 1899. év okt. hó 18-dik napján d. e. 10 órakor rendkívüli közgyűlést tart. Tárgyak: 1. A Csávolszki-féle csegei birtoknak arverésen megvétele s e célból a városi tanács felhatalmazása felett másod izben megejtendő névszerinti szavazás. 2. A Vay-féle házastelek utáni 15 hold 1500 öl területű ondódi földnek nyilvános arverésen elidegenítése felett másod izben kitűzött névszerinti szavazás. — 3. A »Gubások Kallója« néven ismértetes városi

földterületnek (kataszterileg: 9 hold 132 □ öl) nyilvános árverésen elidegenítése feletti harmadik ízben kitűzött névszerinti szavazás. 4. A katonai élelmezési telep újabb elhelyezése céljából a katonai kincstárral telek csere tárgyában második ízben kitűzött névszerinti szavazás.

* A debreczeni angol társalgó kör.

A debreczeni angol társalgó kör első teatestélyt tegnapelőtt tartotta meg, a club tagok nagyobb részének jelenlétében. — Kíváncsok voltak, ha az angolul beszélni tudó hölgyeket is be lehetne vonni az angol club életébe mely nem casinó szerű s bel életét felolvasások, szavalatok zongora játékok élénkítik. A club elnöke bessenyei Szél Farkas felkérte a tagokat a program meghallgatására. Legelsőben Sebesy B. Vilmos szavalt nagy hatású a Petőfi öröklétét a Löw Vilmos newyorki ügyvéd kitűnő fordításban. A híres szegedi tudós rabbinak, Löw Tibiásnak ez a fia lefordította legjelesebb költemény verseit es »Magyar Poetry« cím alatt adta ki. Azután Csiky Lajos igazgató beszélt kitűnő történeteket skóciai utjaról, különösen tetszett az a történet, midőn egy világító toronyban egy öreg skót embernek elbeszélte, hogy magyarországi. Az öreg nagy örömmel gerjedt s büszkén beszélt, hogy 1851-ben kezét szorított Kossuth Lajossal. Dr. Glück József nagy emberek nagy mondásait olvasta fel. Komóssy Miklós titkár az amerikai indiánokról beszélt.

Különösen nevelésre bírta a hallgatóságot azzal a történettel, midőn a veresbőrű főnökök a szokásos évi ebéden voltak az egyesült államok elnökénél s a gazdagon terített asztalon egyik főnök meglátott egy füvegben valami sárga folyadékot. Magához kaparta és bevesz belőle egy kanállal. Alig nyelte le megerezték a könyei. Angol mustár volt. Hát te miért sirsz? kérdezte a szomszéd főnök. Most jutott eszembe, felelé, hogy ma egy éve esett bele az apám egy folyóban halászás közben s belefullt. Igazán sajnálom, mondá a szomszéd, de mi az e sárga, amiből ettél? Nagyon jó valami. A szomszéd főnök is vesz egy kanállal s annak is megerezték a könyei. Hát te miért sirsz, kérdi az első. Hát csak azért, hogy az apád helyett nem te fulltál a folyóba.

Teázás közben sokáig elbeszélgettek az angol club tagjai jobbnál jobb történeteket mondván el, magától értetődik, hogy angolul. Tudósításunk kezdetén azt írtuk, hogy a tea estély a club tagok nagyobb részének jelenlétében folyt le. De miért nem az összes tagok jelenlétében. Honnan ez az indolentia? Hiszen kapni kellene az alkalmon, hogy néhány angolul jól beszélő tag fáradságot nem kímélve buzgólkodik azon, hogy a nyelvtben kevésbé jártas kortagok valamit elsajátíthassanak.

Hiszen ha minden alkalommal csak 10 új szó s néhány rövid mondatot tanulnak is meg, egy év alatt bámulatos eredményt érhetnek el. Többet mint egy nyelvmesterrel, mert megtanulnak beszélni. És mindezt évi 15 frtért. — Oly csekély összeg, hogy egy vendég összecsapta kezét s felkiáltott: »How do you make it?«

azaz, hogy miként rendezhet be a club ilyen csekély tagdíj mellett 700 frt ára butorzáttal egy 400 forintos lakást? Hát csak úgy, hogy a butorosok egyik ügyes tagja a fiatal Lamberger olyan kikötéssel butorozta be a club helyiséget csinosan és elegánsan, hogy a butor ára három év alatt törlesztendő.

A gázgyár pedig havi részletfizetésre szállította az igen szép chandelieket.

Ilyen formán három év alatt tulajdon butor is lesz, gázberendezés is, angolul is megtanulnak a clubtagok.

Azutan jár az »Illustrated London News« a »19-th Century«, azaz a »19-ik század« cz. kitűnő magazin, a mely ugyan már nem soká tarthatja meg a címét. Közel 300 kötet kitűnőbbnél kitűnőbb regény és tudományos folyóirat fog a tagok rendelkezésére állani egy club tag szivességéből és több club tag aján-

dékozásából. A teatestélyeken nem kell a teaért fizetni, a helyiség közel van (városi új bérház) kényelem a helyiségben), finom tárgyalás, egyszóval minden meg van, — a mit egy ur ember kívánhat. — Vagy azért nem látogatják a clubot, mert némelyek nem tudnak eléggé angolul és restellik éosz kiejtésűek? Épen ne resteljük, hanem vegyének példát a mi arany szájú lelki pártorunktól, aki a Simles híres munkáit oly pompásan ültett át magyarrá, a ki több angol szót tud mint magyart, de nem lévén alkaima angolokkal érintkezni, a kiejtése sok kívánnivalót hagy hátra. Bezzeg ő nem restelli Angliában és Amerikában jart clubtársától megkérdezni, hogy ezt vagy azt a szót miként ejtik ki.

Különben Sebesy B. Vilmos ur most azon faradozik, hogy egy francia társalgó kört alakítson, akkor aztán a két kör könnyebben viselheti a költségeket. Yankee.

* Gyilkosság. Szombati számunkban röviden megírtuk, hogy a Nyuláson egy ismeretlen férfi hullajára bukkantak az ott gyakorlatozó honvédek. A szerencsétlen ember gyilkosság áldozata lett. Faragó Minálnak hívják s juhász volt. A szive táján szuras okozta seb van. A gyilkost elfogták Török István 16 éves szolgafiu személyében, ki verekedés közben szurta le Faragót. A fiatal gyilkos beismerésben van.

* Leégett szin. Tegnap este Gál János Homokkert-utca 96. számú házában Tibai István asztalos szinje kigyuladt. A tüzoltók hamarossn elfojtottak. A tüz keletkezése ismeretlen.

* A »Petőfi dalkör« estélye. Debreczen város rövid időn legnépszerűbbé vált dalköre, a »Petőfi dalkör«, rendkívül sikerült, szép dalestélyt rendezett e hó 14-én szombaton, a Bika szálló dísztermében. Az estély műsorát a mi páratlan zenekarunknak, a Magyaribandának briliánsul előadott nyitánya vezette be. Haraszti Miczike énekelt azután tetszéssel fogadott népdalokat. Nagy sikert ért el Vajna Ilonka, ki Szász K. »Angyal és ördög« cz. költeményét szavaltta el igen szépen. Közbe a Petőfi dalkör, igen szabatosan, szép betanultsággal adott elő Huber és Gasztól par dalt. A műsor befejezése után táncz volt; az első négyest 129 pár tánczolta. A táncz reggelig folyt. Az estélyen megjelent hölgyek névsorát térszűke miatt nem közölhetjük.

* A jövő heti végtárgyalások. 1899. október 16-án hétfőn Dr. Varga Lajos s társa ellen párviadal vétségért. Walkovics Mór s társa ellen család bukás büntette. — Október 17-én kedden Lázár Sándor ellen g. o. súlyos testi sértés vétségéért. Dr. Balkányi Miklós s társa ellen párviadal vétségéért. Labonc István ellen hamis eskü büntette. — Október 19-én csütörtökön Mezei Mihály ellen s. t. sértés büntette. Deczki József s társa ellen s. t. sértés büntette. Liptai Gábor ellen közveszélyű cselekmény vétségéért. — Október hó 20-án pénteken Nagy Lajosné ellen lopás büntetvéért. Szabó György s társa ellen g. o. emberölés vétségéért. Takács János s társa ellen s. t. sértés büntette. Ifj. Kelemen Mihály ellen, ingó vagyon megrongálása. Toth Mártonné ellen m. o. hamisításért. Barázda János ellen, tüzvész okozás vétsége. Ugyanaznap ítéletbirtetések is.

* Adomány. Schwarz M. L. ur egy felmerült incidens alkalmából ma 2 frt 70 krt küldött be hozzánk, még pedig 70 krt az »Emkés«-nek, 1 frtot a »Zion«-nak és 1 frtot a szegény gyermekek felruházására. A pénzt az illető helyekre eljuttattuk.

* Schneider ezredes. A Dreyfus-pör végtárgyalása idején egyszerre ismertté lett Schneider ezredes, a párisi osztrák-magyar katonai attasé. Roget tábornok a nyilvános végtárgyaláson — néhány megjegyzést tett Schneiderre, a ki a megjegyzésre nyilatkozott. Azóta több ízben hire terjedt, hogy Schneider ezredes párbajt vívott Roget tábornokkal. A minap is, hogy monarkiank volt párisi katonai attaséja Párisban volt, hire terjedt, hogy pár-

baja volt Roget tábornokkal. Most jelentik, hogy a párbaj hire köhött. Schneider ezredes jart ugyan Párisban de csak azért, hogy oda-való háztartását fölösszlassa. — A párbajban kapott sebről semmi sem igaz, de való dolog az, hogy Schneider ezredes, a ki Párisba való visszaérkezése óta nagyon rosszul volt, csütörtökön este úgy kellett a vasúthoz vinni, hogy a keleti expressz-vonaton Bécsbe utazék. Az ezredes tegnap érkezett meg Bécsbe, a honnan jelentés érkezik arról, mi volt a katonai attasé betegsége. A Wiener Allgemeine Zeitung jelentése szerint ugyanis Schneider ezredes, volt párisi katonai attasét veszedelmes agybaj miatt tegnap este egy bécsi szanatoriumba vitték.

* A jövő század váltója. A pénzügyminiszterium a hivatalos lapban közölte, hogy az 1900. év közelédtével az év vége felé olyan váltóblanketákat hoznak forgalomba, a hol az év száma 1...-el van jelölve. Az ilyen váltókat, a mennyiben 1900. január elsejeig föl nem használja tulajdonosa, már szeptember 16-ától 1900. február végéig új váltókkal lehet kicserélni.

* Zeneestély tartatik ma este a Corso kávéházban Magyar itestvérek zene-kara által.

* Két butorozott szoba, előszobával, vagy a nélkül, a színház közelében kerestetik. Ajánlatok mihamarabb Perényi Margit címére a színházhoz kéretnek.

Színház.

Perényi Margit első fellépése. Perényi Margit, tarsulatunk állandó vendég címén szerződötetett szubrett primadonnája ma este mutatkozik be a debreczeni közönségnek. A kik mai főpróbáján »A varázsgyűrű«-ben, végig nézték a kisaszony játékát, ei vannak ragadtatva c-inos hangjától, bájos egyéniségétől s finom játékától. Nem nehéz megjósolni, hog mai első fellépésével teljes mértékben meg fogja nyerni a közönség tetszését.

III. Richard. Kissé mucsai dolog volna prelegálni Shakespeareről, vagy felfrissíteni azt a régi mondást, mely a Shakespear-darabok kénytelen szinrehozataláról szól. Olyanformán vagyunk — tagadhatatlanul — a Shakespear darabokkal, hogy jó előre el kell határoznunk magunkat: ma élvezni fogunk. De még ez a vékony kvalifikáció is csak kevesünké. A nagy közönség, első sorban pedig a debreczeni közönség — a leghatározottabban merem állítani — egész szépen megélné Shakespear nélkül is, Bisson et Comp. urakkal, vagy mondjuk az »Egyiptom gyöngy«-vel. És tessék előszedni az egész Shakespear-repertoárt, én nem hiszem, hogy valamenyire is számbavehető eredményt szerezne a mi közönségünknel. Nem, mert talán a mi színészeink nem volna képesek Shakespearet elfogadhatóan interpretálni, de egyszerűen azért, mert a debreczeni színházi közönség kilencztized része a brit óriásnak még csak intenczióival sincs tisztában, nem szólva a századvégi izlésről, mely még a legintelligensebb elmék előtt is mulatóhelyé alacsonyította le a szinpadot. Nem zengek dioshimnusz sem Komjáthy-nak, a ki elszánta magát egy deficites napra, sem Barthá-nak, ki nemes ambícióval tette studiumává Shakespear egyik legnehezebben ábrázolható alakját: a perszoniált gázságot. Merész, de nemes intenczióju kísérletük magában hordja az elismerést, melyet — függetlenül az előadás sikerétől — szívesen adunk meg nekik.

A Barthá István Richárdja nem volt tökéletes alakítás, de minden vonása elárulta az öntudatosan alakító színész. A szerep nem a Bartha egyéniségének való. III. Richárdban a gázság minden neme koncentráva van. Egy kameleon-gazember az, kinek ezerszínűségét megrajzolni csak ezer vonással, ezer anyalattal lehet. Ennek pedig mindjart akadály a Bartha hangja, mely nem elég hajlékony, főképen pedig nem volt az a hazug szeretet olvadékonny, kigyó szavainál. Neha teljesen hátterbe szorult a dramát irányító alak, holott rémitő intrikáival és gazetteivel folyton sze-

münk előtt kellett volna állnia. A darab vége felé pedig, mikor meg kellett volna küzdenie a felidézett árnyakkal, mikor nyomorult lelkének iszonyu erőfeszítésével küzd a vég ellen, erőtelenné bájadtá vált. Általában azonban érdemei és sokat ígérő alakítás volt a Barthéé s az aratott tapsokból kitarást és erőt meríthet a jövőre.

A többi szereplők közül Komjáthy érdemel első sorban említést. Nyílt színen tapsot aratott.

Nyílt színen aratott tapsot két ízben is F. L. Á. n. y. Irma, ki intelligens színésznőnek látszik s nem deklamál oly kétségbeejtően mint a legtöbb vidéki hősnő.

Komjáthy né, Halmy Margit, Szacsavay, Tanna, Sziklaly és Fenyeri voltak még azok, kik a jámbus-tengerben fuladt környezetből megmenekültek.

A rendezés jó volt, de a díszletek kritikán aluliak. A tagadhatlanul értékes előadás új díszleteket érdemelt volna.

a. e.

»A hamupipóke« cz. látványos tündéregé majdnem zsufozásig megtöltötte vasárnap d. u. a színházat. Temérdek üde gyermekarc ragyogott mindenfelé, csak úgy nyelték a szereplők minden szavát, gyönyörködtek a színpad csodás világában, mely majdnem olyan bűvös-bájos, mint a mesék amaz országa, hova szerzős szereplők vezették őket. — Shakespeare nagy tragédiái, Bánk keservei s a francia modern darabok ledérsége helyett a gyermek-szobák s dajka-mesék tündérországa terjesztett fényt és illatot.

A szereplők komolyan vették nemes feladatukat; Bartha, Szathmáry, Tóth, Rubos, Csügyényi hol kacajra fakasztották, hol könyre indították, hol tapsra bírták a halás hallgatókat, mely egy jól töltött délután kedves emlékevel, zajongva, meghatva s a fölött vitakozva távozott; igazán megöregtént-e az, amit láttak?

»Az asszony verve jó«. Lukácsy Sándor népszínműve már kevésbé elégitette ki s elégitette ki a vasárnap esti bértletszűnetes közönséget.

A darab maga is vékony dongáju. Egy ötleten épül fel, ami egy felvonásra, vagy egy kettős jelenetre valótán kiadna, de egészen eisekélyesedik s belevész az epizódokba 3 felvonáson át. A darab meséjéhez alig is van köze, a cselekmény nem egységes, sőt egészen szétfolyó. A jelenetek és alakok telve vannak a hagyományos népszínműi reminiscenciákkal.

Ehhez járult a szerepnemtudások maximális foka, mely az egész előadásig fokozódott; a vonatottság, a délutáni előadásban is szerepeltek kifarradtsága. Így aztán megtörtént, hogy bár F. Kállay Lujza, Ferenczy, Sárosi Paula, Környei, Bartha, Szigeti Lujza külön — külön, ki énekekben, ki játékokban sok jót is produkált, az egész este a társulat nem kellei emlékei közé fog tartozni.

Különbönb is a vasárnap esti előadások teljes figyelmet érdemelnek, mert a nem hérlő intelligens publikum egy része is ilyenkor jarna el. Az ily darabok ily elődása mellett azonban földszínt és páholyok tátongnak az ürességtől.

A házi békének, ennek a szíllemes finomságú discret franczia vigjátéknak az elmúlt hétről e hétre marad premierje Szerdára tüzték ki első előadását, amikor kétségtelenül nagy közönség tölti meg a nézőtér sorait. Ez a vigjáték annyiban elüt a modern franczia vigjátékoktól, hogy hangja, szituációi egészen discreték s a családtagok bátran együttesen is megrézhetik.

Kiss Irén jobban van. Kiss Irén, am kedvelt művésznőnk, a kinek hirtelen tamadt betegsége miatt a Házi béke premierje elmaradt, mint örömmel értesülünk már jobban érzi magát. Kedvző javulása remélni engedi, hogy szerdán már gyönyörködhetünk játékában.

Dohányzó szoba a színházban. A kassai és pécsi színházakban mint, értesülünk, nemsokára dohányzót rendeznek be. Maguk az illető városok rendőrkapitányai aján-

lották a színházigazgatóknak ezt az új intézményt, ami bizony jó lenne nekünk is és egy kis jó akaratul könnyen meg lehetne csinálni.

Színházi műsor.

Hétfőn A varázsgyűrű, operette, Perényi Margit első fellépte.

Kedden Lili, énekes vigjáték, Perényi Margit második fellépte.

Szerdán A házi béke, vigjáték 3 felvonásban (Elsőszőr.)

Csütörtökön A házi béke, vigjáték 3 felvonásban, (Másodszoz.)

Pénteken Traviata opera. Bödi Ella felléptével.

Szombaton Traviata opera másodszoz.

Vasárnap két előadás. Délután 3 órakor mérsékelt helyárrakkal a »Vigeczek«, énekes bohózat 3 felvonásban. Este fél nyolczkor rendez helyárrakkal »Aranylakodalom« történelmi látványos színmű 8 képbén.

Egyház és iskola.

A karmelita templom felszentelése.

A király je enléteben rendkívüli fényrel ment végbe tegnap a budapesti karmelita templom felszentelése.

Az új templom felavatásán az udvar tagjain kívül résztvettek a kormány tagjai, az ország r. kath. főpapjai, a mágnásvilág stb. A felavatási ünnep a legnagyobb rendben folyt le és kivívta ő felsége legmagasabb megelegedését.

A templom felszentelése reggel fél nyolcz órakor kezdődött.

A szentelést Bolizár József esztergomi érsek, felszentelt püspök végezte, Tizre járt az idő, mire a püspök a templomnak és a szent oltárnak felszentelését befejezte. Fél tizenegy órakor jött Maria Jozefa főhercegnő a bejáratnál Karolyi Sándor gróf üdvözölte, mire a főhercegnő asszony így válaszolt:

»Szívvel örvendek, hogy jelen lehetek a mai szép ünnepélyen.«

Eközben viharos eljenzés jelezte ő Felsége jövetelét. A király előszőr Maria Joesefa főhercegnővel váltott néhány szót, ez után fogadta Karolyi Sándor üdvözetét, a kinek szavara azt mondta: »Igen szivesen jöttem el a mai szép ünnepélyre.«

Ezután Széll Kálmánnal beszélt. A király helyet foglalva a baloldali szentélyben, megkezdődött az ünnepi szent mise, a melyen Vaszary pontifikált fényes segédlettel.

Ő felsége a mise alatt ájtatosan imádkozott és több ízben letérdelt. Mise után az — előcsarnokban a király az építőkkel nyájasan beszélgetett.

IRODALOM.

Verne legérdekesebb regénye jelent meg a Franklio-Társulatnál megjelent füzetes kiadásban. A Grant kapitány gyermekei ez, a nagy franczia regényíró minden munkája közül a legizgalmasabb meséjü. A matróztól kitaszított Grant egy lakatlan szigetre kerül, borzasztó szenvedéseket kell kiállania, míg végre gyermek-i, a kik fölkeresésére indulnak, megmennek. De ezt a kalandos, végtelenül érdekes történetet mennyi tanulság járja át! Csak Verne tolja tudja úgy megismertetni idegen világok karakterét, a tenger életének ezernyi ezer rejtelmét, népek és emberek lelki világát. Mert hisz Verne mindig és mindenkor érdekes is, tanulságos is. A Grant kapitány gvarmekei a füzetes vállalat 128—141. számaként jelent meg és az eredeti franczia kiadás pompás illusztrációi díszítik. Fordítása kitűnő E kiadás egy-egy füzetje tudvalevőleg 20 krajczár és a kiadó társulat minden munkához külön díszes bekeztési táblákat is készítettett, hogy a magyar család könyvtárában. Egy-egy vaszon-tábla ára 40 kr. Megrendelhető előfizetéssel a Frankliotársulatnál (IV. Egyetem-utca 4. sz.) vagy minden hazai könyvkereskedésben is.

Gyalog Rómába.

— Egy debreczeni diák. —

(Folytatás.)

S aztán mit láthatunk ebben a városban? — kérdezi bárki! Az utazó aki csupán néhány napot vagy legfeljebb egy hetet szentelhet annak a városnak, melynek megismerésére hónapok évek kellenek habozva áll s alig képes rendezni gondolatát mely ott tévelyeg, mintha sötét volna, az évezredek romok között, majd a középkori Róma óriási forgalmi zá-jában majd mintegy megkönyebbülten szál az új Róma modern palotái közé.

S csak mikor másodszoz kérdezik ébred fel az alomvilágból s akkor mintegy titán kinek hatalma van arra, hogy egy perc alatt végig rohanjon a földön s futtában ki ki szakítson egy százados tölgyet — kezd beszélni a Vespasianu amphiátrumáról az u. u. »Colosseum-ról« — mely most óriási méreteive, tömegével ragaja bamuatra a szemlelőt, hajdan talán népséggel is megtette volna ezt. Mert nem mindig ilyen sivarak voltak falai, hanem marványnyal borították, melyől azonban minden egyéb kivesetől megfosztották a középkor urai a pápák, kik mig ezalatt a pogánykor emlékeit akartak el-tüntetni a föld színéről, másfelől pedig az ez emlékekből eorzott marványból emelt palotákkal s az ezekben felhalmozott műremekkel akar ak maguknak érdemeiket szerezni s akartak maguknak biztosítani az emlékezetet — a tudományos világot rabolták meg. De így is csaknem fenségesnek tűnik fel előttünk, kiváltképpen, ha ismerjük multját s tudjuk micsoda fontosságot tulajdonítottak neki, még a hatalmas caesarok is.

Csak egy kassé fel kell csigázni képzetünket s magunk előtt lájuk a harvan-hetven ezernyi nézőközönséget, majd birtelen az »arena«-t látjuk küzdő »gladiator«-okkal s fenevadakkal, sőt elővarázsolhatjuk a tengeri csatát is.

Majd a »Forum Romamum«-ra siet a szemlelő, fel egyenesen a Capitolumra, honnan az egészre szép kilátás nyílt. S a mint meglátja a szantalan marványoszlopot s oszloptöredéket a legegység hét corinthusi oszloppal, a szert-szét fevő csonka marvány szobrokat, melyeknek mindegyike talán egy-egy diadalmos hős, egy koronázott költő vagy ünnepelt szónok méltó ifju nemzedéktől irigyelt szobra volt, magán a capitoliumon Jupiter (a »pater deorum hominumque«) teljes epsegben levő templomát, balról egy barlangban a város alapítóinak, Romulus es Remusnak szentelt két farkast, s érzi a szellőt, mely a romok közül feleje léng — képzelet megnépesíti a helyet s a halotti csendet páratlan zaj es él-t helyettesíti s e csodás világban lelke által.

Sorra járja a forum minden nevezetes helyét, megáll hallgatni Cicerónak a legnagyobb római szónoknak beszédét s szemmel kíséri Pompejst, a mint az is ott a tömegből külön figyel hívere.

Majd a »demagógok« vagy a megvesztett nép tribunok (tribuni plebis) amitásuit hallgatja. S mig így jár-kél a lélek egyik helyről a másikra, szinte mintegy akaratlanul is gondolkodásba esünk s az imént még a magasban szárnyaló gondolatunk ép oly gyorsan bukik alá, mint az istenekkel, versenyre kelt caesarok!

S önkénytelenül kerdezzük magunktól, hova lett a »Senatus populusque Romanus«?

A »forum Romaunum«-ról beszélve megemlíthetjük a »forum Trajanum«-ot is, a mely sokkal kisebb már s színűgy telve o-zlop es szobor töredékekkel. Építőjének emlékoszlopán az u. n. Traján oszlopán most az apostolok fejének, Szent-Péternek a szobra áll.

A »forum Romamum«-ból északnyugatra meglekinthetjük N. Konstantinusnak a diadal kapuját is, mely nemcsak a Maxentiuson nyert diadalnak, hanem a keresztényiség diadalának is emléke.

Ugyancsak a forum közelében találjuk a »St.-Pietro in vincis« templomot, a mely ugyan már nem min régi-ég nevezetes, ha-

nem arról, — mint egy olaszországi utazó megjegyzi — hogy ez rejti magában a renaissance bamulatos lángszénét, Michel Angelonak felbomlott művét, II. Gyula papa sir-emlékét, rajta — a Mózes szobrát.

S ha így átrepültünk kétes fényű a régi Róma felett, a nagy zaj, nyüzsgés, lármakialtozás felelőre s ott talájuk magunkat a középkori Rómába.

Semmi különös. Ósdi emeletes házak, telve a földszinten boltokkal, ühellyekkel, uton-utfélen lármás utcai árusok, keskeny sikátorok, szóval épen olyan kinézése van, mintegy más fővárosnak, leszámítva azokat a régiségeket, melyek vagy épen, vagy csakonkán itt-ott ókori színezetet kölcsönöznek neki, vagy azokat a régi épületeket, melyeket többé-kevésbé már befalaztak. Hanem azért a főváros szerepét ez játsza, mert az új Róma modern, itt-ott még parkszerűen épített palotáival bár — s ezt minden utazónak, aki ott jár, el kell ismernie, például a gyönyörű palotáival — még csak ezután lesz hivatva átvenni az életet.

Az egész új Róma a jelenkori izés vonul által, minden a jelené s talán nemcsak a paloták, a szép parkok, a nyilegyenes utcák, hanem magok az emberek is, kik áthatva a szellemű, mely Olaszországot megteremté, mely az egymással viszálykodó hatalmas városokból egy már most is eléggé virágzó országot létesített — csak az örök emlékekhez járnak ki, hogy onnan tanuljanak örökre élni.

Folyt. köv

KÖZGAZDASÁG.

Az ipartörvény módosítása. Dicséretes tevékenységgel dolgoznak a keresk. miniszteriumban, a mely bizonyára Hegedűs miniszternek az érdeme. Az ipartörvény módosítása, melyre nézve — mint a «Kel. Ért.» jelenté, — az adatgyűjtés be van fejezve. Az ügy jóval túl van az előtanulmányozás stadiumán. A miniszter, mint már több alkalommal is kijelentette, hajlandó a gyakorlati élet tapasztalatai által kijelölt irányban a mai törvény lényeges intézkedéseit módosítani; az iparszabadságot azonban érinteni nem kívánja. Mielőtt a miniszter véglegesen dönt, bevárja a most ülésező kolozsvári iparos kongresszus javaslatait, de azonkívül a törvény módosításánál figyelemmel lesz úgy az ipar és kereskedelmi kamarák, mint egyes szaktestületek részéről hozzá betherjesztett emlékiratokra, mint a munkások és munkaadók közti egyes jogviszonyok méltányos szabályozására.

Budapesti gabonatözsde.

Okt. 14.

A készáruüzlet hivatalos árjegyzései a következők:

Búza	kíló	Ár 100 klg.		100 kilogramm ára
		frttól	frtíg	
Bánsági	76	8.15	8.25	80 08.70-08.90
	77	8.25	8.35	81 08.75-08.90
	78	8.35	8.45	82 08.80-08.90
Tiszavidéki	76	8.15	8.25	80 08.75-0.890
	77	8.25	8.35	81 08.80-08.90
	78	8.35	8.45	82 08.70-08.79
Pestvidéki	76	8.15	8.25	80 08.70-08.75
	77	8.20	8.30	81 08.70-00.80
	78	8.30	8.40	82 8.70-08.80
Fehérmegyei	76	8.15	8.20	80 00.00-00.00
	77	8.20	8.30	81 00.00-00.00
	78	8.30	8.40	82 00.00-00.00
Bácskai	76	8.15	8.20	80 00.00-00.00
	77	8.20	8.30	81 00.00-00.00
	78	8.30	8.40	82 00.00-00.00
Északmag	76	8.15	8.20	80 00.00-00.00
	77	8.20	8.30	81 00.00-00.00
	78	8.30	8.40	82 00.00-00.00
		79	8.40-8.45	80 00.00-00.00
		79	8.45-8.55	81 00.00-00.00

	Min. hekt.-ben	Arkilogram
Rozs elsőrendű	70-72	6.55 6.65
» másodrendű	—	6.40 6.50
Árpa takarmánynak	60-62	6.00 6.20
» égetni való	62-64	5.70 5.90
» serfőzdei	64-66	6.60 7.00
Zab	39-41	5.35 5.45
Tengeri búza	—	5.10 5.30
» más nemű	—	0.00 0.00
Repce búza	—	11.60 12.10
Köles	—	4.80 5.30

Sertés vásár.

Kőbányai sertés piac. Okt. 14. Magyar elsőrendű Öreg nehéz (paronkint 400 kgm felüli) — kr. Közép p. kint 300-400 kg. sulyban — kr. 320 kilog sulyban F. fiatal közép (paronkint 251-320 kg. 43-44 kr. F. fiatal könnyű paronkint 250 kg. sulyban 44 1/2-45 krig. Szerbiai: Nehéz p. kint 260 kg. sulyban 42-42 1/2 krig.

Sertés létszám: 1899. évi okt. hó 12. napján volt készlet 37982 darab, okt. 13. felhajtott 731 drb, 1899 okt. 13-en elszállított 982 db. 11-ára maradt 37.731 db. A hizott sertésüzlet irányzata lanyha.

CSARNOK.

Miről regél a malom?

Regény.

Sudermanntól.

(7.)

Az ügyetlen tagok megmerednek — bizonyos szemöldök felhúzódik — a jóságos csendes mosoly megkövesedik, az egész alak vissza döbben, az erős férfi megtáncorodik, hogy a következő percben előtörjön a visszatért kedvenc ölelésére.

Szólanul öleli át egymást a két testvér. Majd rövid idő múltán Márton két kezébe fogja a megtért fejét s mialatt homlokát komoran összeráncolja s alsó ajakát harapdálja, úgy néz hosszan és némán, öcsce fénylő, nevető szemébe.

Aztán leül a tornác padjára s térdére könyököl s maga elé lámul.

— Mire gondolsz Márton? — kérdi János, kezét bátyja vállára teszi.

— No — hat miért ne gondolkozzam? válaszolja különös, mely dörmögéssel, mely minden szüszavú beszédét kísérte.

— He — te kötni való! — folytatja s a jóakaró vigyorgás, mely jó órában megjelent arcán, durva vonásai ridegségét megenyhítette.

— Hát haragudni akartál — te, te? Erre feluzrik s kézen ragadja nejét.

— Nézd, nézd Trude! Ez akart haragudni, ez az ostoba gyerek. Gyere ide fickó, látod — ez ő, nézd meg jól... mit? Erre akartál te haragudni?

Aztán nehezkese levetette magát a padra, úgy hogy új fehér porfelhő szállt fel s Jánosra néz, ki jóízűt nevet magában s végre megszólítja feleségét:

— Hozz keféte!

Trude egy nagyot nevet s énekelve elfut onnan. És midőn a kivánt dolgai a levegőben lóbalva, visszajön, azt mondja a férje:

— Kefeld te a sógorodat!

— Ha molnar és kéménysopró jókedvű, mindig bajt jelent — mondja János s ki akarja venni az asszony kezéből a keféte.

— Engedje kérem, hogy én tegyem! — s a keféte hirtelen kötője alá rejti.

— Márton öklével a padra csap.

— Engedje kérem!... Ejnye no! Hát ez micsoda? Még most sem tegezitek egymást?

János hallgat és Trude nagy buzgalommal keféte János kabátját.

— És még meg sem csókoltatok egymást?

Trude hirtelen leereszti a keféte. János csak annyit mond: »Hm!« s azzal tölti az időt, hogy sarkantyujának taraját végig görgeti a küszöb kövén.

— Ez már úgy illik! Előre!

János megfordul, pödör egyet a bajuszán azzal a szándékkal, hogy ezen a keserves helyzeten úgy segít, ha az ellenállhatatlant játsza; de daczára ennek nincs fanyri mersze hogy lehajoljon a nőhöz. Mereven, mintegy karó áll, míg az asszony nem nyújtja csókra száját, akkor egy pillanatra oda szorítja re megő ajkait és érzi, mint fut át rajta egy könnyű bczalom.

Egy percz múlva tul volt mindenén, lélek nevetéssel állnak egymás mellett — mindketten pirulva.

Márton térdére csap öklével s úgy mondja

hogy ez nagyszerű komédia volt, aztán felállt és ott hagyja őket. Boldogságát elviszi a magányba.

Délután a két testvér egyedül megy a malomba. Trude az ablakban áll, s utánnok néz, s a mikor János megfordul, nevet s arcát elrejtü a függönyben.

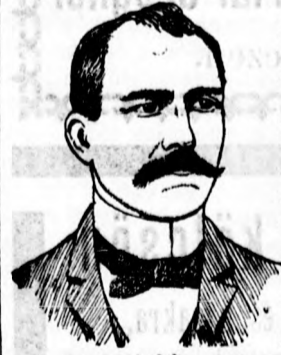
János a küszöbnél állva marad s fejét egy ajtó szárnyának támasztja s mely, igaz meghatottság tekintetével néz az öreg, kedves helyiség felhomalyába, melynek mélyéből a forgó kerekék siketítő zaja, szürkés fehér liszt felhő, korpapor és vizgöz a légvonattól felragadva száll felé.

O! állanak sorban a »kerekék.« Balra, legközelebb a falhoz a »zsákerék« a finom lisztre, aztán a »törökerek« és »morzsoló«, a hol a korpa együtt van a liszttel, aztán a »darakerek«, mely az árpát tisztogatja és utoljára a »kürtökerek«, ez a legujabb találmány épen nemrégiben érkezett meg. Egy új csigaemelő is van ott. Ezt az új divat követeli, hogy meglegyen.

(Folyt. köv.)

Ataxia.

Már e szó etimológiája is eléggé elárulja, hogy ez a borzalmas, eddig gyógyíthatatlannak hitt betegség hogyan bánik el aldozatával. A test funkcióinak megzavarása. Minden mozgás rendje és szabályszerűsége megzúnik; a beteg olyan, mintha szélütés érné és mintha bema volna, mely bemaóság különben csak látszólagos. — Gyakran a szemizmokat is baj éri és a látás gyöngül. Idegfájdalom, gyomorhaj támad és bizonyos izmok egészen ehalnak. A mikor a beteg fekszik megvan izmának ereje, de ha áll, akkor mozdulatait nem tudja úgy összeegyeztetni, hogy meglegyen a kívánt hatásuk; talpat erősen odaüt a földhöz és mindenbe beleütközik. Szürköltekor egyáltalán nem tud járni. Ha szemét becsukja is, lábait egy-együvé illeszti, elveszti egyensúlyát és előre bukik. Teljes kifejlődésekor az ataxia a legnagyobb veszedelembé dönti aldozatát. Fájdalma növekszik, a vilámgyorsasággal jelentkező fájdalom mind rövidebb időközben lép föl és gyakran gyomorfajás kíséri. Végül megbetegszik a velő is és a szerencsétlen ember a halálé. Az ataxiának ezek a szimptomái. Okvetlenül szükséges, hogy e borzalmas betegség ellen alkalmas szert használjunk, a következőkben emondjunk Leroy Konstant ur esetét (A »Times«-ban, Sablé mellett, Franciaország, Sarthe-Departement) az ő megmentője a Pink-pilula volt.

— Két év óta, írja levelében olyan betegség gyötört, melyet egy orvos sem tudott meggyógyítani, sem enyhíteni. Egy fűzet, mely Pink-piluláról szólt, ismét reményt adott nekem, és e reményemben nem is csalódtam. Ataxia gyötört, tizenöt hónapig fekdütem, nem tudtam mozogni se a kezemet se a

lábamat, jobb szememmel már nem láttam és nem tudtam mozdulni. Követtem az előirt gyógyító módot és ma ujra tudok dolgozni és egészséges vagyok. Ismerőseimet, a kik már egészen elszoktak attól, hogy engem jární lásanak, rendkívül meglepte a változás, melyen keresztül mentem.

Az izmok erősítésével gyógyították meg a Pink pilulák ezt a betegséget, valamint azzal, hogy új erőt adtak a vernek és kétséget sem szenved, hogy éppen ez a hatásuk más, kevésbbé veszedelmes betegségnél is, minő például az idegesség, sárgaság, vérszegénység, tuleröltetés stb. A Pink-pilula kapható Magyarországon a legtöbb gyógyszerárban. Egy doboz ára 1 frt 75 kr. és hat doboz 9 frt. Magyarországi főraktár: Török József gyógyszerárban Budapest, Király-utca 12.

Szőnyegek,
Linoleum, viasszos vásznak,
Butorszövetek,
Gyapju és esipke függönyök,
Ágy és asztalterítők,
Flanel takarók,
nagy választékban kaphatók
Szabó Lajos Fiai cégénél
Debreczen.

Üzleti könyvek,

esinos kiállításban, erős kötésben, igen jutányosan kaphatók

HOFFMANN és KRONOVITZ

KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

DEBRECZEN, főpiacz, a főpostával szemben.

Divatos
női ruha szövetek,
selymek,
női ruha flanellek,
cosmanosi mosó velezek,
Himalaya téli kendők,
olesó szabott áron kaphatók
Szabó Lajos Fiai cégénél
Debreczen.

Készpénz kölcsön

földbirtokokra és házakra,

a valódi becsérték háromnegyed részéig 15-60 évi törlesztésre 3 és 1/2-4 százalékos kamattal. Birtokos felmondhat bármikor, pénzügyintézet ellenben nem.

Lebonyolítás két hét alatt.

Konvertálás bélyeg és illetékmentes.

Semmi előleges költség.

Beküldendő csakis telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv másolat.

Ingatlan- és Jelzálog-Forgalmi-Intézet
Budapest, VI, Váci-körút 39.

MIHALOVITS-féle HARMAT-CRÉME.

Arcszépitő kenőcs.

- A HARMAT-CRÉME a legjobb arcszépitő és kézbőrápoló kenőcs, mely üdve, puhává, f-herré teszi az arcz bőrt.
- A HARMAT-CRÉME sem ólmot, sem higanyt nem tartalmaz s teljesen ártalmatlan hatásu.
- A HARMAT-CRÉME nappal is használható, miután nem zsiros s a poudert kitűnően állja.
- A HARMAT-CRÉME nem teszi fényessé az arczot s fehériti a bőrt.
- A HARMAT-CRÉME kiváló jó mindennemű bőrbajoknál; pattanások s mitesszerek (bőratkák) elmulasztására, napégette s szelkifujta arcznál s kezuél.
- A HARMAT-CRÉME teljesen zsirtalan, habszerű, jóillatu arczkenőcs, egy tégelynek ara egy korona.
- A HARMAT SZAPPAN, mely a Crème hatását fokozza, darabonként 35 kr.

Főraktár a készítő Mihalovits I. gyógyszerésznél
DEBRECZENBEN.

Szálloda és vendéglő Debreczen városához.

Több év óta fennálló, jóhírnevű vendéglőmet a fokozódó forgalomnak megfelelően megnagyobbítottam, melyen tisztelt vendégeim kényelmére, Debreczenben, Piacz-utca 29. sz. a.

Szállodát

rendeltem be s azt kellően felszerelve a forgalomnak adtam.

A szálloda a város központján, a váro-házzal szemben áll s így az utazó közöseg itt találja meg legkönnyebben az érintkezési pontokat.

Jó magyaros konyham a legízletesebb ételeket szolgáltatja; pinczében pedig a legtisztább borokat tartom. Az ellátás tehát igen jó, az árak mérsékeltek. Azonkívül a figyelmes kiszolgálásra is nagy gondot fordítok.

Ennel fogva kérem, sziveskedjek szállodámat és vendéglőmet nagybecsű látogatásával minél gyakrabban megtisztelni s én a magam részéről mindent el fogok követni arra nézve, hogy t. vendégeimet minden tekintetben kielégíthessem.

Németh András,

szálloda- és étterem-tulajdonos.

Clyton & Shuttleworth
mezőgazdasági gépgyártások Budapest Váci-körút 68. sz.
által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgép-készletek
továbbá járgány-cséplőgépek, lőherezéplők, tisztító-rosták, aratógépek, szénagyűjtők, boronák.

Columbia-Drill
legjobb sorvetőgépek, szecskavágók, réparágók, kukorica-morzsolók, daráló, őrlő-malmok, egyetemes acél-ekék.

2-63-vasúti ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árajegyzékek kérésre ingyen bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és cséplőgép-gyára.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczen, a főpostával szemben.